

Pavel Kovář: Každou nohou v jiné době

Při setkání se jménem Pavel Kovář zbystří svou pozornost především společnost botaniků, protože k jejich cechu autor bytostně náleží. Vnoří-li se čtenář do textu v očekávání nálezů unikátních nových rostlin, bude zklamán, ale povznesen zároveň. Protože botanik se představí jako ekolog, který zavede čtenáře i do miniaturního světa mravenců a jejich sídelní krajiny. Zde ale už přírodovědec musí zvednout hlavu k přemýšlení, kdo tento dokonale organizovaný mikrosvět vytvořil a osídlil a zda hrubá fyzická převaha člověka dovoluje ho zadržet. Záleží na uvědomění člověka, zda v mravenci krajiny vidí model lidského přetváření krajiny, nebo jde o úsměvnou hříčku přírody, kterou netřeba napodobit.

Nesnadně zařaditelný text recenzované knížky je rozbíhavý, ale ne tak, aby ho autor nemohl svázat do úhledného tematického balíčku vztahu člověka ke krajině, se silným etickým podtextem. Nejde o moralizující apel na zodpovědnost člověka, který přírodu přetváří, ale o hru: Kovář hází jeden trumf za druhým a čtenář by měl rychle reagovat: krajina a odpovědnost, „manželství biosféry a technosféry“, percepce prostředí a civilizace. Jak se ve vývoji *Homo sapiens* rodila ekologická etika ruku v ruce s postupující nadvládou intelektu nad instinktem. Dosud se

však nestala všeobecně uznávaným atributem lidské společnosti. Výmluvným dokladem k tomu jsou zařazené Dvojhovory, nebo spíše dialogy mezi autorem a lékařkou, v druhém případě mezi autorem a jeho někdejšími botanickým doktoran-

dem, dnes v čele badatelské akademické instituce. Zatímco dětská lékařka hodnotí spíše dosah ekologické zátěže na zdravotní stav obyvatel a jejich „ekologické“ uvědomění, přírodovědec je perspektivně bojovník za kontinuitu ekologického výzkumu, s kritikou krátkodechého formalismu v jeho finančním ohodnocení, a za předávání štafety poznání mezi generacemi.

Kniha nese pečeť autorovy profese: jde o přesahující žánr mezi vědeckou publikací, populárně-vědeckým čtením, dovednou reportáží a povídkami s poetickou reflexí své vlastní zkušenosti, které navozují další otázky. Povídky vycházejí rozptýleně tiskem už od 80. let minulého stol., ale v podstatné části až po r. 1989; zde je autor shrnul pod hlavičkou Prózy všedního dne (s ironizujícím přívlastkem pro literární dobový směr „situační nadrealismus“, který s kolegyrazil). Kovář nezapře ani v beletrii svou pedagogickou zkušenost. Jmenný rejstřík, obvyklý jen u vědeckých knih, uzavírá i tento popularizační text, takže si s úsměvem můžeme ověřit, kde do textu vešel Gustáv Husák, Karel Marx, král Šalamoun nebo František z Assisi.

Doporučuji knížku nejen k přečtení, ale k promyšlení vztahů člověka a přírody. Těm, kdo chtějí vidět krajinu kolem nás nejen z úzkého pohledu inženýrského nebo botanického, ale celkovou fungování krajiny k optimální souhře člověka s přírodou a s cílem nastolit, případně obnovit stav, kterému angličtina říká welfare – tedy stav spokojenosti a dobré kondice lidstva.

Nakladatelství Academia, Praha 2013, 188 str. Cena 235 Kč

Práce muzea v Kolíně – řada přírodovědná

Na přelomu let 2012–13 vyšlo 10. číslo periodického sborníku Práce muzea v Kolíně – řada přírodovědná. Časopis vydává jednou za dva roky Regionální muzeum v Kolíně a je určen k publikování výsledků terénních oborů se zaměřením na region středních Čech, speciálně na okres Kolín a střední Polabí. Kromě článků s obvyklou strukturou vědecké práce zahrnuje též zprávy muzejního charakteru, např. katalogy sbírkových fondů.

Obsah aktuálního čísla si můžeme rozdělit na dva až tři okruhy. V prvním jsou články tematicky věnované inventarizačnímu faunistickému průzkumu Evropsky významné lokality (EVL – součást soustavy Natura 2000) Libické luhy. Tato EVL se nachází na pravém i levém břehu Labe mezi městy Kolín a Poděbrady na ploše 1 478,7 ha a zahrnuje několik maloplošných zvláště chráněných území – národní přírodní rezervaci Libický luh (viz také Živa 2008, 2: 91–93) a přírodní rezervace Tonice-Bezdná a Veltrubský luh. Území chrání fragmenty lužních lesů s vlhkými

loukami a množstvím tůň v různém stadiu vývoje zazemňování, které vznikly z meandrů Labe a vlivem periodických záplav. Nyní jsou tyto biotopy ohroženy omezením dynamiky řeky její regulací v 19. a 20. stol. EVL Libické luhy byla vyhlášena kvůli ochraně prioritních stanovišť z 12 kategorií a tří druhů živočichů z přílohy II směrnice Rady Evropského společenství č. 92/43/EEC (tzv. směrnice o stanovištích). V r. 2010 zde proběhl faunistický průzkum v rámci přípravy plánu péče. Výsledkům se věnuje hned několik autorů: O. Machač v příspěvku k poznání pavouků, F. Trnka a R. Gabříš v textu o fauně brouků a Z. Mačát shrnul nálezy obojživelníků a plazů. Nepřímo s tímto blokem souvisí také článek J. Rydla o změnách bylinného patra lužního lesa v ochranném pásmu NPR Libický luh po nahrazení humusového horizontu ornici – jde o srovnání fytoecologických snímků z r. 1991 a 2012.

Specialista na regionální výzkum vodní vegetace Jaroslav Rydlo v dalším tematickém okruhu článků představil společenstva s rdestem zbarveným (*Potamogeton coloratus*) v Polabí, zhodnotil změny ve vegetaci vodních makrofytů rybníků Olšovského, Jíváku a Nového Jizbického na Loučensku při průzkumech v letech 2002 a 2012, společně s Janem Rydlem podobně porovnal změny vegetace Čihadelských